

Наше Слово

PIK LXIII № 49 (3200) WARSZAWA, 9 GRUDNIA 2018 ROKU
CІНА – зл. 3,50 zł (VAT = 5%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAIŃSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернетівська газета www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Купріянович – один із нас

д-р Григорій Купріянович

Прокуратура: Купріянович не скоїв злочину

Окружна прокуратура в Замості відкрила слідство у справі промови Григорія Купріяновича, голови Українського товариства у Любліні, з якою він виступив 8 липня у Сагрині. Про це розміщено інформацію на сайті прокуратури: «Окружна прокуратура в Замості проводила розслідування на підставі повідомлення люблінського воєводи Пшемислава Чарнека про можливість скоєння злочину 8 липня в Сагрині (...) Григорієм К. – головою Українського товариства в Любліні, тобто злочину, що міститься в статті 133 кримінального кодексу».

Під час свого виступу, коментуючи події, що сталися 9-10 березня 1944 року в Сагрині, коли було вбито осіб української національності, Купріянович підсумував: «...цей злочин проти людства був вчинений членами польського народу, партизанами Армії крайової, які були вояками польської держави в підпіллі...». Саме ця цитата занепокоїла Чарнека.

«Припинення слідства у справі моєї сагринської промови Окружною прокуратурою в Замості сприймаю, звичайно, з полегшенням. Це рішення підтверджує те, про що я говорив від самого початку – у своїй промові в Сагрині не сказав я слова неправди і немає у ній нічого, що можна вважати злочи-

ном», – підкреслив Григорій Купріянович в коментарі нашій газеті.

Дана промова не містить ознак кримінальної дії, – ідеться в офіційному повідомленні прокуратури.

Вже саме відкриття справи 10 серпня голова Українського товариства у Любліні вважає незрозумілим. Тому рішення про закриття слідства називає позитивним. На разі воно ще може бути оскарженим. Оскільки у цій справі вже було багато несподіванок, варто почекати на завершення юридичної процедури перед тим, як робити висновки, – зазначає Купріянович.

«Одночасно варто пам'ятати про те, що провадження у прокуратурі – це лише один із вимірів всієї справи, яка почалася після урочистостей в Сагрині 8 липня 2018 р. Це вимір особливо важливий для мене персонально, оскільки стосується моєї особи. Проте не можна забувати про інші виміри того, що відбулося після 9 липня, тобто про звинувачення люблінського воєводи, його атаки на мене і українську громаду у засобах масової інформації, образливі слова, дії Інституту національної пам'яті, позицію інших державних органів у цій справі.

„ Це все спричинилося, з одного боку, до створення атмосфери страху серед української громадськості, побоювання відкрито говорити про свою історичну пам'ять, з іншого боку – викликало наростання анти-українських настроїв в частині місцевого суспільства.

Цього всього не нівелюють одним рішенням прокуратури, тим більше, що відкрила вона слідство у цій справі і майже чотири місяці вела його, що також впливало на атмосферу у суспільстві», – підкреслює громадський активіст.

Прокуратура в Замості відкрила слідство у справі голови Українського товариства д-ра Григорія Купріяновича 10 серпня. Ще 9 липня люблінський воєвода Пшемислав Чарнек подав заяву до прокуратури на українського історика у справі його промови, яку той виголосив біля пам'ятника жертвам трагедії в Сагрині. На відзначенні 8 липня був присутній президент України Петро Порошенко. Чарнек назвав подію – вшанування пам'яті жертв в Сагрині – «провокацією», а українців, які приїхали на неї, – націоналістами. Спочатку прокуратура передала справу

Інституту національної пам'яті, але потім все-таки зайнялася нею.

Критичні моменти

Ситуація зі «справою Купріяновича» показала кілька критичних моментів, над якими варто задуматися.

По-перше, як вже неодноразово згадував сам голова Українського товариства у Любліні, тепер кожен українець у Польщі, який захоче організувати якусь подію чи виступити з промовою на історичну тематику, задуматися, чи готовий він до такої уваги до себе, якої «зазнав» Купріянович, чи має сили і бажання протистояти перекручуванню його поглядів, тиску як з боку правих кіл, так і ймовірно самої влади.

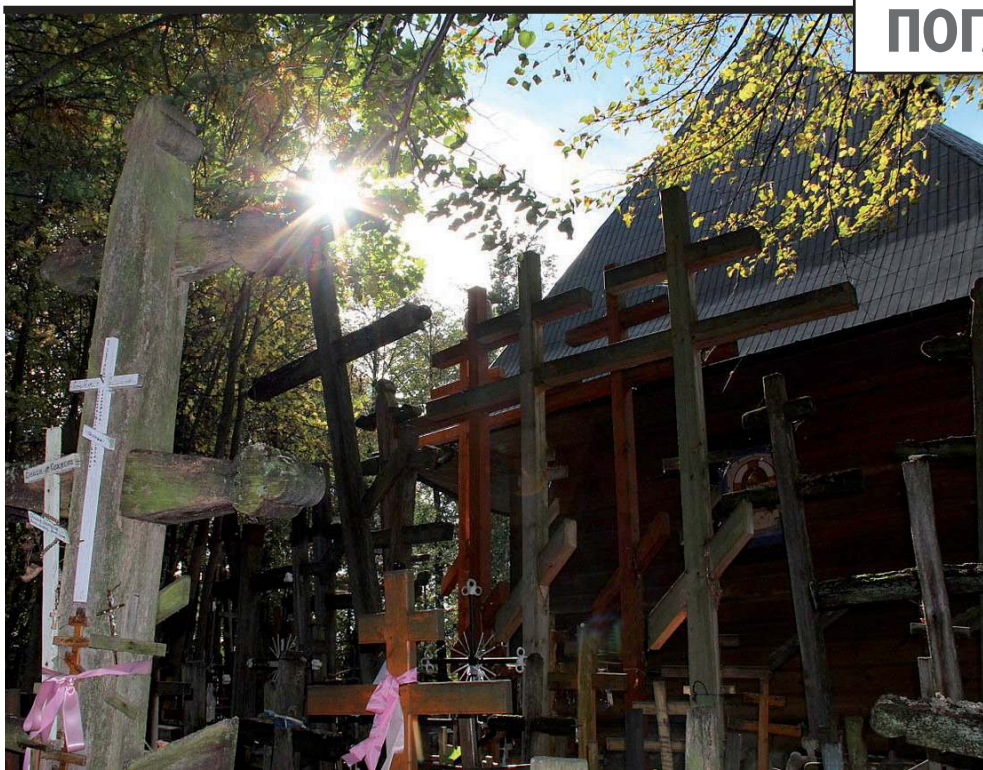
По-друге, ця ситуація допомогла проявити силу і стійкість, згуртувала багатьох активних і свідомих людей – як українців, так і поляків. Важливо, що Григорій Купріянович не здався, він активно коментував і голосно висловлювався щодо своєї справи, він поширював текст промови в Сагрині, доказуючи, що містила вона лише відомі історичні факти. Велику роль відіграли звернення різних організацій в Польщі та за кордоном до польського президента і прем'єр-міністра (ми публікували інформацію про ці звернення на сторінках «НС»), особливе значення мали статті в медіа. Для нашої газети було дуже важливим «включитися» в цю ситуацію і висловити нашу позицію про те, що всі ми сприймаємо цю справу за особисту. Саме тому ми постійно слідкували за подіями, інформували наших читачів про кожну новину, публікували інтерв'ю з Григорієм Купріяновичем.

Як думаєте, наскільки змінилась кількість людей в Польщі та Україні (і не тільки), які дізналися історичну правду про події в Сагрині 9-10 березня 1944 року? Люблінський воєвода Пшемислав Чарнек, який хотів публічно залякати українського діяча, заборонити йому говорити про «незручну» історію, сам того не усвідомлюючи, посприяв поширенню цієї інформації. Це по-третє.

Цікаве співпадіння: прокуратура винесла рішення у «справі Купріяновича» 28 листопада, саме того дня, коли люблінський воєвода полетів до Канади, де впродовж майже тижня навізуватиме бізнесові контакти з підприємцями з Онтаріо. А Григорій Купріянович перебуває в Польщі: він відкрито висловлює свою позицію щодо справи і ще раз може повторити слова Шевченка: «Ми просто йшли; у нас нема зерна неправди за собою...». ■

Христина ЗАНІК
Фото авторки статті

ПОГЛЯДИ

▲ Свята Гора Грабарка. Символічний центр православ'я у Польщі. Фото з Вікіпедії

Листи читачів

Коментар до останніх подій від члена
православної спільноти в Польщі

Чи язик до Києва доведе?

Ситуація з православ'ям в Україні досі була дуже складною, а між самим духовенством доходило до конфліктів і ворогувань. Зокрема, після 2014 року і агресії Росії Українська православна церква Московського патріархату була помічена в ролі п'ятої колони країни-агресора. Але потреба впорядкування церковного життя в державі назривала від довшого часу. Виявляється, що перші спроби й клопотання отримати автокефалію були зроблені під час президентства Віктора Ющенка, але, звичайно, на заваді стала Москва.

Рішення Священного синоду та Вселенського патріарха про надання українській церкві томосу сильно вдарить по позиціях Української православної церкви Московського патріархату в Україні, а через це поразки зазнає також і Російська православна церква, яка втратить значну частину доходу.

На рішення Священного синоду щодо томосу й надання українській церкві автокефалії відреагували деякі локальні православні церкви, в тому числі Польська автокефальна православна церква. «Особи, позбавлені єпископських і священницьких свячень, не можуть бути лідерами у встановленні миру в православній церкві України. Їхні дії викликають ще більшу плутанину та скандал», — читаємо в комюніке, яке оприлюднила канцелярія Священного синоду єпископів від 15 листопада 2018 року. Томос — це легалізація. Ніхто потім не говоритиме, що ти не канонічний, неправильний. Це послужить для об'єднання українського православ'я. Я знаю, що багато священників Української православної церкви навіть Московського патріархату мають українські настрої, але із-за певного тиску не можуть приєднатися до Української православної церкви Київського патріархату. Тому томос сприятиме об'єднанню української православної церкви в єдину помісну православну церкву. Вона буде більш впливовою, це дасть їй можливість бути повноцінною в ряді інших православних церков. Ніхто не зможе обвинувачувати у відсутності канонічності. (...)

«Священна Рада єпископів забороняє священникам Польської автокефальної православної церкви вступати в літургійні та молитовні контакти з «духовенством» так званого Київського патріархату і так званої „Автокефальної православної церкви”, яка в минулі часи зробила чимало зла», — читаємо далі в комюніке.

Яке зло згадає Святий синод? Цього в документі вже не зазначено, але тут слід згадати про недавнє минуле єпископів польської православної церкви (...)? які навіть без будь-якого примушування як засекречені працівники співпрацювали з тодішнім комуністичним режимом і його структурни-

ми установами. Така ганебна активність лягла чорною тінню на церковні структури, але приказка «Все розсудить Бог» у цьому випадку в очах вірних виправдала все і всіх. Неприємний післясмак однак залишився.

Цією заявою православна церква Польщі різко визначилася, на чиему боці стоїть, якщо йдеться про надання автокефалії українській церкві. Тут теж доцільно звернути увагу на факт, що в Польщі перебувають сотні тисяч громадян з України, які можуть шукати душевного притулку саме в церкві. Але з таким ставленням польська церква напевно не знайде серед них своїх прихильників, а навпаки, вони шукатимуть підтримки в інших конфесіях. Абсурдність цієї заяви ще й у тому, що свого часу православна церква в Польщі сама отримала автономію лише завдяки Вселенському патріарху.

А тепер коротко про історію польської православної церкви.

Коли Польща відвоювала незалежність від Росії у 1918 році, а в Москві правили «діді» нинішньої кремлівської влади, польська православна церква сама отримала томос від Константинопольського патріарха.

У той час патріарх московський був відправлений до в'язниці більшовиками. Але вже в 1940-х Червона армія (колишня союзниця нацистської Німеччини, яка в 1939 році розділила з нею Польщу) увійшла як «визволителька», і багато хто з польських православних священників був репресований, а сталінський московський патріарх «скасував» томос і «дозволив» автокефалію. Коли в 1990-х Польща відкрила комуністичні архіви, всі до єдиного польські православні ієрархи були «співробітниками» комуністичної служби безпеки (так званими донощиками). Тож робить висновки щодо «заяви» польської православної церкви самі.

З давніх-давен Київська Русь, а потім Україна з їхньою столицею Києвом та Києво-Печерською лаврою була місцем, до якого прямували тисячі прочан з усього регіону. Ще й до сьогодні серед православного населення Підляшшя побутує приказка: «Язык і до Києва доведе». Хоча зараз вона втратила первісне значення, в давні часи вказувала якраз на те, що метою цих прощ був саме Київ. Згодом таким центром стала теж Почаївська лавра.

Прощі організовуються і донині, найчастіше самою парафією і священником, а мета залишилася та сама: в основному Київ, Почаїв, по дорозі — Городок на Рівненщині — усі в юрисдикції Московського патріархату.

Рішення православного Синоду від 15 листопада 2018 року про заборону польським ієрархам «вступати в літургійні та молитовні контакти» стосується православних церков, які не визнають владу Москви та беруть участь у процесі об'єднання Української православної церкви за підтримки української влади.

Чи це не обмежить зв'язки загалом? Якщо українська церква стане помісною й отримає автокефалію, а цей факт не за горами, чи це не означатиме повне припинення паломництва вірян православної церкви з Польщі до святих місць України. Чи в такому випадку язик до Києва доведе? ■

Іван КАЛИНА

KANCELARIA
PRAWOSŁAWNEGO METROPOLITY
WARSZAWSKIEGO I CAŁEJ POLSKI
Al. Solidarności 52; 03-402 Warszawa
Tel/fax 22 619 08 86

Warszawa 27. XI.2018

№ 613/2018

Redakcja
Nasze Słowo

Kancelaria Metropolity w odpowiedzi na Waszą prośbę o wyjaśnienie „Oświadczenie Św. Soboru Biskupów P.A.K.P. odnośnie sytuacji cerkiewnej w Ukrainie”, informuje:

Święty Sobór Biskupów zabronił duchownym Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego wchodzenia w liturgicznie – modlitewne kontakty z „duchownymi” tzw. Patriarchatu Kijowskiego i tzw. Autokefalicznej Cerkwi.

Zwierzchnicy obu odłamów od Kanonicznej Cerkwi Ukrainińskiej są pozbawieni święceń biskupich. „Metropolita” Filaret zaś został sprowadzony do laikatu.

Ich działania nie mają mocy sakramentalnej. Tak uczą nasze dogmaty i kanony. Powrót do życia cerkiewnego takich osób może nastąpić poprzez skruchę i pokutę. Nałożoną suspensę zdejmuję ten, kto ją nałożył.

P.A.K.P. jest za samodzielnością (autokefalią) Cerkwi Ukrainińskiej, ale otrzymanej zgodnie z nauczaniem dogmatycznie – kanonicznym Św. Cerkwi Prawosławnej.

S e k r e t a r z
Ks. Jerzy Doroszkiewicz

Канцелярія
Православного Митрополита
Варшави і Всєї Польщі
Алея Солідарності 52: 03-402, Варшава,
Телефон/факс 22 619 0886
№ 613/2018

Варшава, 27.11.2018

Редакція «Наше слово»

Канцелярія митрополита, відповідаючи на Ваше прохання пояснити «Заяву Святого архієрейського собору ПАПЦ щодо церковної ситуації в Україні», повідомляє:

Святий архієрейський собор заборонив священникам Польської автокефальної православної церкви вступати у літургійні та молитовні контакти зі «священниками» так званого Київського патріархату і так званої Автокефальної церкви.

Очільники обох відгалужень Української канонічної православної церкви позбавлені єпископських освячень, а «Митрополитові» Філарету надано статус світського брата.

Їхні дії не мають sacramentalної сили. Так навчають наші догмати і канони. Для таких людей повернення до церковного життя може відбутися через каяття та покуту. Таку кару тимчасового відсторонення може зняти тільки той, хто її застосував.

ПАПЦ підтримує самостійність (автокефалію) Української православної церкви, але тільки таку, що отримана згідно з догматами і канонами Святої православної церкви.

Секретар
Отець Юрій Дорошкевич
(підпис)

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

У Гіжицьку триває збірка
допомоги для України

До 10 грудня 2018 року у відділенні міського управління в Гіжицьку (пункт обслуговування клієнтів) та місцевій греко-католицькій парафії (прицерковний зал) триває збірка допомоги Україні.

«Покажімо велике серце, підтримаймо дітей та бійців з нашого дружнього міста Дубна в Україні. Даймо їм хоча якусь радість», — закликають приєднатися до ініціативи організатори. У рамках акції проводиться збірка виключно нових речей. Для дітей можна приносити канцелярські товари, одяг, книжечки, солодощі, іграшки. Для солдатів збираємо мило, зубну пасту, засоби гігієни (памперси та ін.), теплий одяг, ковдри, рушники, столові прибори.

Ініціатори акції заохочують дітей та підлітків виготовити мистецькі роботи з надписами «Вітання з Гіжицька». Контакт з організаторами: Катерина Полєвчак — голова Мазурського відділу Об'єднання українців у Польщі (oddzialmazurskizuw@gmail.com), Магдалена Теляк — Управління з пропагування та соціальної політики міського управління в Гіжицьку (magdalena.telak@gizycko.pl).

У Кракові, Любліні, Познані та Гданську
протестували проти військового втручання
Росії в Україну

▲ Краків. Фото Артема Басанця

У Кракові акція відбулася увечері 26 листопада перед будинком російського консульства. Про це повідомляє наша кореспондентка Світлана Лагуз. До українців, які прийшли висловити протест, приєдналися і поляки, скандуючи «Solidarni z Ukrainą!».

Організатори акції закликали кожного не залишатися байдужим спостерігачем, не мовчати, поширювати правдиву інформацію про те, що відбувається в Україні.

Акція відбулася під гаслом «Stop Russian Terror». Як символ останніх подій учасники зробили паперові кораблики, які залишили біля дверей Консульства РФ.

Цього ж дня кілька десят осіб прийшло висловити свою солідарність з Україною біля Генерального консульства України у Любліні. «Це також наша справа, поляків та польок. Ми категорично виступаємо проти конфліктної політики», — говорила Анна Домбровська з товариства Номо Faber, яка організовувала пікет. Серед присутніх на події у Любліні були зокрема консул України у Любліні Василь Павлюк та Кшиштоф Становський, співзасновник та член Громадського комітету солідарності з Україною.

У Познані під будинком російського консульства польські та українські жителі міста згуртувалися 29 листопада. Серед кількадесяти осіб, які прийшли на протест, був Вітольд Горовський, почесний консул України у Познані. «Я прийшов сюди, щоб показати іншим, що ми пам'ятаємо про Україну. Такі заходи є не лише доказом дружби з Україною, але й доказом того, як ми добре розуміємо польський патріотизм», — зазначив він. Крім прапорів Польщі та України, вони тримали у руках двомовний (польсько-український) транспарант з написом: «За нашу та вашу свободу».

У Гданську українці та поляки протестували проти військового втручання Росії в Україну 30 листопада. Акцію StopRussianAggression у цьому місті організувала професорка Гданського університету Марта Коваль. «Ми не згодні з порушеннями міжнародного права та актів агресії. У росіян є амбіції керувати світом, а вони поведуться, як пірати», — наголосили біля консульства Росії учасники пікету. Близько 30 осіб (у більшості — українці з Гданська) принесли зі собою

прапори України, Польщі та ЄС та тримали в руках символічні паперові кораблики і транспарант з написом «Let My People Go» («Звільни мій народ»).

Відзначення 80-ї річниці відновлення греко-
католицької парафії у Варшаві

В неділю, 25 листопада, василіанська парафія у Варшаві урочисто вшанувала пам'ять священномученика Йосафата, архієпископа полоцького та відзначила 80-ту річницю відновлення парафії. Про це інформує сайт bazylianie.pl.

Торжества цього року очолив митрополит перемисько-варшавський — архієпископ Євген Попович. При нагоді цього річниць святкування митрополит Євген провів канонічну візитацію у василіанській парафії. Митрополит перевіряв парафіяльні книги та канцелярські записи, а також провів зустріч з членами парафіяльної ради. В неділю святкову архієрейську літургію владика Євген проводив у співслужінні з протоігуменом василіанського чину — ієром. Миколаєм Козіцьким та парохом місцевої парафії — ієром. Петром Кушкою. Після привітання гостей парох — о. Петро Кушка прочитав звіт про стан та діяльність парафії. Після служби владика Євген з нагоди ювілею вручив отцеві парохів Петрові Кушці медаль блаженного Йосафата Коциловського «За вірність Церкві».

У Кракові почнуть проводити театральні
вистави з українськими субтитрами

Театр ім. Ю. Словацького — найбільший театр міста Кракова — анонсував вистави з українськими субтитрами. Перший спектакль заплановано 6 грудня. Про це повідомляє UAinKrakow.pl.

«Ми вирішили розширити нашу пропозицію вистав із субтитрами іноземними мовами. Всі прем'єрні вистави будуть перекладені не тільки англійською, але також і українською. Першим з українськими субтитрами покажуть спектакль для дітей «Цвіт папороті» режисера Якуба Крофти. Прем'єра вистави відбудеться 6 грудня на Великій сцені», — інформує директор театру Кшиштоф Глуховський.

«Цвіт папороті» — це вистава для дітей від 8-ми до 12-ти років, джерелом натхнення до створення якої стала творчість Станіслава Виспянського та класичні казки про пошуки чогось недосяжного. Автором тексту є Марія Войтишко та режисер Якуб Крофта — майстри сучасної театральної казки. З Великої сцени вони розповідають історію людини, яка здобула безсмертя завдяки своєму мистецтву. Однак, у виставі її зображено не як незламного героя, а як хлопця, згодом надзвичайно вразливого митця, невизнаного за життя, який дуже рано втратив матір.

Наступні спектаклі відбудуться 7, 8, 29, 30 грудня. Квитки можна придбати на сайті театру teatrwrakowie.pl або через бюро бронювання за телефоном 12 424 45 25 та 12 424 45 28.

Футбольний турнір в Ельблонзі

Фото з архіву організаторів

Андрій Шмігельський, організатор футбольних турнірів у Ельблонзі, повідомляє, що все почалося досить скромно 23 роки тому. Тоді вдалося провести матч між прихожанами греко-католицьких парафій Пенцішева та Ельблонга. Пізніше грали команди одружених проти неодружених, а врешті комусь спало на думку організувати турнір. Це були часи без комп'ютерів та планшетів, а хлопці охоче, ніж тепер, змагалися на спортивному майданчику. Але і сьогодні футболістів серед українських дітей не бракує.

У черговому — вже 22-му — українському дитячому футбольному турнірі, який відбувся у суботу, 24 лис-

топада, взяло участь 6 команд. Як і щороку, приїхали хлопці з Гурова-Ілавського — ця команда є безперечним лідером; уже кілька років приїжджають хлопці з Бартошиць та Топрин, а також із Гданська. Великою несподіванкою було прибуття команди з Пененжна. Гостей зустріла команда ельбложан, яка сподівалася кращого місця у змаганнях, ніж минулого року.

Цей турнір відрізнявся від попередніх: у командах грали також четверо дівчат. Серед них була Зузя з Топрин — справжній футбольний талант.

Після жеребкування почалися змагання. Незважаючи на те, що опікун гуровян, пан Роман скаржився, що не міг привезти найсильніших гравців, цього разу його команда випереджала інших. Але нема чому дивуватись, адже в Гурові зараз багато хлопців з України, у тому числі спортсменів.

Організаторів найбільше хвилювало інше: у командах з менших осередків через відсутність старших хлопців у змаганнях брали участь також учні других і третіх класів. На щастя, старші, бачачи молодшого гравця чи гравчиню, не сильно били по м'ячу. Все ж таки футбол — це контактний спорт, і, коли хтось падав на підлогу, в організаторів завмирили серця: аби тільки не сталося нічого серйозного. На щастя, і цього разу обійшлося без травм, — підкреслює Андрій Шмігельський.

Щоб визначити переможців, довелося зіграти 15 матчів. Чемпіонами стали хлопці з Гурова — вони не пропустили жодного м'яча. Друге місце здобула команда з Бартошиць.

У Щеціні з'явилися агресивні
написи на будинку

У Щеціні на будинку, в якому працюють українці, з'явилися написи «*бати УПА і Бандери», — пише Onet Szczecin. Про цей випадок вандалізму вже повідомили в місцеву поліцію. Нагадаємо, Об'єднання українців у Польщі (ОУП) оприлюднило звіт під назвою «Українська меншина та мігранти з України в Польщі — аналіз дискурсу», в якому зібрані дані про злочини проти українців (як громадян Польщі, так і емігрантів) на ґрунті національної нетерпимості, випадки мови ненависті в Інтернеті, нищення місць української пам'яті та інше.

На думку авторів звіту, немає однозначного і рішучого засудження, зокрема, проявів агресії проти мігрантів та української меншини з боку представників польської влади. Натомість медіа, еліта та експерти, які формують суспільну думку, все частіше сприяють зростанню негативних тенденцій та непередбачуваних наслідків у міжнародних питаннях.

Українські фільми на кінофестивалі
«WATCH DOCS» у Варшаві

На цього річного Міжнародному фестивалі документального кіно про права людини «WATCH DOCS» покажуть три стрічки про Україну та українців. Фестиваль пройде 6-13 грудня.

Одним із фільмів буде стрічка «Явних проявів немає», режисеркою якого є Аліна Горлова. Це історія жінки, яка повертається з війни. Розмовляючи з психологами, борючись із посттравматичним синдромом та панічними атаками, вона намагається повернутися до нормального життя. Цей документальний фільм покаже шлях героїні від початку реабілітації до повернення на роботу. Наступний документальний фільм — робота Вадима Ількова «Тато — мамин брат». У стрічці показаний портрет родини, яка маневрує між глибинами богомного життя та соціальним дном. Художник та співак Толік, його сестра Аня та племінниця Катя продираються крізь будні, сповнені любові, пошуків себе, самотності та хвороби.

На фестивалі буде презентована теж документальна стрічка російського режисера Аскольда Курова «Процес». Російська держава проти Олега Сенцова». Фільм Курова розповідає про суд над Сенцовим і спроби його сім'ї, друзів та адвокатів звільнити режисера. «WATCH DOCS» проходить уже вісімнадцятий раз. Це міжнародний фестиваль документального кіно про права людини, на якому щороку можна побачити кількадесят кінопрем'єр і взяти участь у зустрічах з визнаними у світі авторами документального кіно. Календар усіх подій цього річного фестивалю можна переглянути на сайті watchdocs.pl

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

УКРАЇНА

Воєнний стан на місяць

В Україні в 10-ти областях о 14:00 26 листопада почав діяти воєнний стан, який протриває 30 днів до 14:00 26 грудня цього року. Що це означає та чому президент України Петро Порошенко прийняв такі міри саме зараз?

Воєнний стан президентом України було введено як відповідь на захоплення російськими спецслужбами трьох українських морських суден в Азовському морі. Нагадаємо, що зранку 25 листопада Військово-Морські збройні сили повідомили, що силами прикордонного ФСБ Росії захоплено три морські судна, 6 українських військовослужбовців зазнали поранення.

Це сталося, коли українські судна дислокувалися з одеського порту до Маріуполя. Загалом останніми місяцями на Азовському морі спостерігалася ескаляція конфлікту між російськими та українськими морськими військами.

Росія заявляє, що три кораблі Військово-Морських сил України у неділю перетнули її державний кордон. Попередження від української сторони про перетин Керченської протоки російські прикордонники начебто не отримали.

То ж у яких областях тепер діє воєнний стан? У Вінницькій, Луганській, Миколаївській, Сумській, Одеській, Харківській, Чернігівській, Донецькій, Запорізькій та Херсонській, а також у внутрішніх водах Азово-Керченської акваторії. Чому? Тому, що ці райони межують з Росією або ж там передбачається можливий напад російських військ.

Спочатку Рада національної безпеки і оборони України (РНБО) видала президенту України пораду впровадити воєнний стан на 60 днів. Однак це

викликало великий опір в парламенті, тому що опозиційні Порошенку сили побоювалися за зрівняння термінів запланованих президентських виборів у березні 2019 р. Тож П. Порошенко змінив думку і підписав розпорядження на 30 днів, і тільки в третій версії запровадження воєнного стану було прийнято в обмеженій кількості областей. Один пункт вказаний як таємний.

Тож вибори президента у 2019 році відбудуться, відповідне рішення ухвалила Верховна Рада у той самий день, коли прийняла положення про воєнний стан.

Також, це не воєнний стан «на повну». Так, влада і президент запевняють, що країні міри будуть прийматися тільки у випадку повномасштабного наземного вторгнення російських військ на територію України.

Тож на ці 30 днів комендантську годину вводити не планують, майно громадян не конфісковуватиметься (а якщо хтось прийде у формі відбрати дім чи автомобіль — треба викликати поліцію); Укрпошта заявила, що працюватиме у штатному режимі, умови виплати пенсій та пересилання поштової кореспонденції не зміняться; всеохоплюючої загальної мобілізації не передбачається, натомість президент закликав готуватися до повторної мобілізації на резервистів першої черги (до першої черги включені переважно резервісти та військовозобов'язані з досвідом участі в антитерористичній

Джерело: Фейсбук – сторінка Петра Порошенка

операції); медзаклади для цивільних громадян працюватимуть без змін, а от захисники українських кордонів і нацбезпеки будуть позачергово отримувати необхідну медичну допомогу; мобільні оператори вже заявили, що працюватимуть у нормальному режимі, так само як банківська система та освітні заклади.

Посилиться охорона державного кордону з Росією та адміністративної межі з Кримом. Впродовж цих 30 днів Україна не впускати на свою територію російських громадян — чоловіків віком від 16-ти до 60 років. Росіян на кордоні пильніше перевірятимуть. Також прикордонна служба закрила іноземцям в'їзд до Криму.

Всі українські охоронні служби приведені у бойову готовність — морська охорона і авіація.

Також Порошенко зазначив, що воєнний стан у зазначених 10-ти областях потрібен для того, щоб військові могли перекидати українські війська ближче до кордону з Росією.

Треба нагадати, що цей випадок з трьома українськими військовими кацерами не став початком російсько-українського конфлікту в Азовському

морі, а що ситуація на водах була напруженою вже протягом багатьох місяців і що все йшло до цього зіткнення 25 листопада. Росія вибудувала Керченський міст, що з'єднує материкову Росію з Кримом, вже довгий час блокувала рух українських суден у Азовському морі, до цього також велися обстріли.

30 жовтня Європейський парламент Європейського Союзу вже прийняв Резолюцію щодо ситуації в Азовському морі, в якому зазначено: «[ЕС] Засуджує ті надмірні дії Російської Федерації в Азовському морі, які порушують міжнародне морське право та власні міжнародні зобов'язання Росії; висловлює осуд надмірних зупинок і перевірок комерційних суден, зокрема як українських, так і тих, які йдуть під прапорами інших держав, серед них і судна під прапорами різних держав-членів ЄС. (...) Європарламент ухвалює стурбований продовженням милітаризації Азовського та Чорноморського регіонів».

Зараз Росія заблокувала доступ до «своїх» територіальних вод біля Криму будь-яким іноземним суднам. ■

Гаяля КОЗАК

Чим українці з Польщі можуть допомогти зараз Україні?

IGOR ISAЕV,
головний редактор
порталу
PROstir.pl

В Україні ввели воєнний стан. Так сталося, що я зустрів його в Запоріжжі — тобто в регіоні, що безпосередньо межує з узбережжям Азовського моря. Читачам «НС» певно буде цікаво дізнатися, як введення воєнного стану виглядало на місці.

1. О шостій ранку після засідання РНБО у мене був літак до Києва. Звісно, в Україні протягом п'яти років війни готуєшся до різних ситуацій, я особисто весь цей час їжджу до родичів чи у справах із цілою течкою документів: довідками з військомату, підтвердженнями з реалізованих проєктів, старим і внутрішнім паспортом тощо. В Україні, особливо східній, де мешкає моя мама, війна відчувається значно більше, ніж у Польщі чи навіть у Львові. Однак слова «воєнний стан» впливають на свідомість — це словосполучення вже не з гібридної, а з традиційної війни. Невідомо, що станеться найближчими днями й тижнями, а це штовхає на нерациональні вчинки. Коли немає потрібної інформації, особливо можна піддатися чуткам.

2. Зранку на летищі чутки були різні. Ранковим літаком із Запоріжжя до Києва зазвичай летять дві групи лю-

дей — або ті, хто їде до столиці на ділові зустрічі, щоб повернутися вечірнім рейсом, або ті, хто пересідає в Борисполі на закордонні рейси. На стійці реєстрації пасажирів питають: чи є впевненість, що зможу повернутися ввечері з Києва? Чи не закритися з години на годину повітряний простір? Чи не введене обмеження на пересування громадян? Врешті, чи в Києві не замкнули паспортний контроль і чи можна буде вилетіти з України? Паніки загалом багато, представники авіакомпаній заспокоюють. Пасажирів у черзі намагаюся заспокоїти і я, відтак разом сідаємо читати законодавство про воєнний стан. Спокій у такій ситуації потрібний найбільше. Однак відчувається, що люди навколо нервують. А це — хочете того чи ні — передається.

3. Українці після 2014 р. навчилися не лише ефективно боротися, але й хворобливо боятися. Про це соромно говорити, але це важливий чинник, котрий треба усвідомлювати про українське суспільство. Воно не лише героїчне. Воно теж у величезній фрустрації. У 2014 році, особливо на сході України, творилися не лише добровольчі батальйони, але й блокпости, межі, контролі. Раптово зникло те, що, вважалося, діятиме весь час: телефонний зв'язок, Інтернет, світло, банкомати, оточуючі, друзі і родичі. Київ, хоч і краще став діяти в інформаційному просторі в розмові з регіонами, усе ще робить замало для пояснення ситуації і дій, на це накладається величезне незадоволення суспільства економічною ситуацією

і шалений рівень недовіри офіційним особам. Ці речі для майбутнього України не менш важливі за героїзм і відданість українських воїнів.

4. Із страхів і недовіри береться погляд на воєнний стан як на передвиборчий крок Порошенка. Між тим, загроза Україні перед виборчим 2019 роком — аж надто реальна. І тут не Порошенко є головним гравцем, ким би він не був і як би чого не використовував. Не в нього козири. Козири в тому, що Росія намагається скерувати фрустрацію українців у потрібному собі руслі. Як на фронті, так і в житті цивільних людей. Маніпулюючи фрустрацією Кремлю значно легше, ніж Києву їй запобігати. Українці програють, якщо остаточно загубляться. А щоб не загубитися, мусять довіряти своїй владі, якою б вона не була.

5. Коли я повернувся до Варшави, подзвонив мамі. Воєнний стан уже набрав чинності, а мама тремтіла від усього, що чула від подруг і читала в соцмережах. Про комендантську годину, контролі, конфіскації майна і навіть в'язниці. Попри те, що в місцевих медіа влада спростовує ці речі, страх більшості українців усе ж є більшим. Це не менш небезпечно, ніж стрілянина.

6. Тому головне, що ми можемо зробити зараз для українського суспільства — допомогти йому заспокоїтися і зорієнтуватися. Подзвоніть до родичів чи знайомих в Україну і заспокойте їх, у жодному випадку не потурайте їхнім страхам! Що б вони не думали про

свою владу, воєнний стан — це стільки не для Порошенка, скільки для безпеки українського суспільства і території. Скажіть їм, що українці — сильні. Що Польща — із ними. Що у всіх незрозумілих ситуаціях мають питати пояснення, не піддаватися на емоційний шантаж і не втрачати власної гідності. Якщо стається щось підозріле — телефонувати в поліцію. Скажіть, що Кремль легко маніпулює страхом і плітками, а тому не варто їм піддаватися. Нашим приятелям в Україні варто показати, що поряд більше здорового глузду, а не ірраціонального страху.

7. Чергове, що варто зробити — у міру сил фінансово підтримати українських воїнів і суспільство. Ситуація з воєнним станом нагадала світові, що війна триває, як би ці слова не «приїдалися». Можна підтримати фінансово осередок реабілітації «Добрий брат», що допомагає українським солдатам (рахунок: 23 8342 0009 0003 9563 2000 0001, tytułem „cele statutowe – rehabilitacja żołnierzy”, 83-221 Osiek, Dobry Brat 12), польсько-українсько-канадський фонд «Калина», що дає стипендії, зокрема, дітям війни (рахунок: 14 1600 1462 1879 9843 2000 0001, Polsko-Ukraińsko-Kanadyjska Fundacja Stypendialna KAŁYNA, ul. Krasieńskiego 5a/10, 43-300 Bielsko-Biała), Щецинський відділ ОУП, що веде акцію «Разом допоможемо Україні», рятуючи поранених і дітей з Донецької і Луганської областей (рахунок: 85 1140 2017 0000 4502 1308 9511, z dopiskiem: „dla rannych”, „dla dzieci”).

8. Нашою силою є впевненість, довіра і взаємна допомога. Силою Кремля — поділи, зневіра і розчарування. Пам'ятаймо про це і в Польщі, і в Україні. ■

Річниця Голодомору. Пам'ятаємо.

Пам'яті мільйонів «неоспіваних і неомолених»

Ольштин

На родючому чорноземі, після врожайних жнив кожного дня помирало від кількадесяти до кількох сот тисяч осіб, серед яких чи не половину становили діти. Протягом кільканадцяти місяців 1932–1933 років через страшну голодну смерть, у муках відійшло у вічність кілька мільйонів українців.

Донині, через 85 років від цього нечуваного злочину на сході Центральної Європи, здійсненого червоною Москвою, не можна назвати точну цифру втрат. Мова про 4, 7, 9, а то й 11 мільйонів жертв.

21 листопада у Воеводській публічній бібліотеці ім. Емілії Сукертової-Б'єдравіні в Ольштині відбулося відкриття виставки «Великий Голодомор 1932–1933 – акт геноциду української нації», яка документує основні фрагменти найжахливішого злочину в історії людства. Саме так назвав його директор бібліотеки Анджей Марцинкевич, відкриваючи виставку разом із головою Ольштинського відділу ОУП Степаном Мігусом. Поки кілька десятків присутніх могли ознайомитися з виставкою, молитву за мільйони жертв Голодомору ініціював парох ольштинської парафії УГКЦ о. Іван Галушка. Після молитви прозвучало прощальне «Вічна пам'ять». Голова Ольштинського відділу ОУП С. Мігус, говорячи про цей геноцид, підкреслив, що його та нинішню війну на сході України об'єднує один злочинець – імперська Москва, якого кольору вона б не була. Натомість

байдужість Європи і світу, тоді і тепер, є причиною того, що злочинець відчуває себе безкарним...

Заступник маршалка Вармінсько-Мазурського воеводства Мирон Сич ствердив, що лише об'єднана цивілізована Європа і світ спроможні рішуче протистояти імперським злочинцям – таким, як тоді, в часи Голодомору, Сталін, а нині з-під цієї ж московської зірки – Путін. Як приклад доброї єдності, дружби та співпраці представив польсько-українське побратимство зброї 1920 року віце-президент Ольштина Ярослав Слома. На його думку, ця єдність на початку минулого століття вберегла Європу від

жертв Голодомору і Канадського музею прав людини, яку передало організаціям виставки Посольство України у Варшаві. У стрічці відображені події 1930–1933 років. Сюжетна лінія кінокартини зосереджена на ролі світових медіа у висвітленні та запереченні більшовицьких злочинів. Зокрема, представлений там і тогочасний кореспондент «New York Times» Вальтер Дюранті, який вислав до США повні захоплення Сталіном матеріали, ні словом не згадуючи про Голодомор в Україні, хоч добре про нього знав. Мало того, називав брехунами тих, хто писав правду про події, що відбувалися. За свою кореспондентську «роботу» Дюранті одержав найвищу журналістську американську нагороду – Пулітцерівську премію.

Першим правду про Великий Голодомор в Україні наважився відкрито говорити на весь світ президент Віктор Ющенко, вимагаючи від інших країн його засудження. Станом на цей рік геноцидом визнали Великий Голодомор 18 держав світу. Засудили його, як цільове винищення людства, ще дев'ять держав. Серед одних і других немає ні Росії, ні Ізраїлю. Польща, як і Україна, визнали Голодомор геноцидом української нації 2006 року. Цьогоріч, а збіглося це з днем відкриття виставки в Ольштині, Сенат Польщі вкотре засудив геноцид проти українського народу.

У суботу 24 жовтня вірні ольштинської парафії УГКЦ з парохом о. Іваном Галушкою молилися за жертви Голодомору й засвічували лампадки під пам'ятною дошкою, присвяченою, як на ній зазначено, «неоспіваним і неомоленим», та біля прицерковного пам'ятника жертвам акції «Вісла».

Ольштинська виставка, яку Ольштинському відділу ОУП передав київський «Меморіал», триватиме до половини грудня. Вона, до речі, вже раз презентувалася в Музеї Вармії та Мазурів в Ольштині в 2013 році до 80-х роковин геноциду української нації. ■

Іван МАЗУРСЬКИЙ

Варшава

У рамках вшанування 85-х роковин Голодомору 1932–1933 років у Варшаві пройшла Божественна літургія з папиходою за жертви Голодомору у православної церкви Св. Яна Клімака на Православному кладовищі варшавської Волі. Після літургії присутні запалили свічки пам'яті біля монумента жертвам Голодомору.

Такі ж літургії відправилися у греко-католицькій парафії на вул. Медовій з преосвященнішим архієпископом Євгеном Поповичем, митрополитом перемисько-варшавським, а також у греко-католицькій парафії Блаженного Миколая Чарнецького на вул. Доманевській. ■

Катерина СЕМЧУК
Фото авторки статті

Старгард

Ми пам'ятаємо, ми сильні. 1.12.2018.
Фото з Фейсбука

Білий Бір

23 листопада учні Шевченкових шкіл у Білому Борі відзначили скорботну дату в календарі пам'ятних подій нашого народу – День пам'яті жертв голодомору. Під керівництвом Наталі Салань молодь та діти презентували грандіозну програму, в якій вшанували

мільйони загиблих братів у 1932–33 роках. Серед глядачів ніхто не залишився байдужим, усі співстраждали разом з рецитаторами, переосмислюючи їх слова. На очах у присутніх тремтіли сльози. Серед залу, у когось з молодших чути було слова: невже вони померли.

Андрій ДРОЗД
Фото Ярослава Залітача

ПОДІЇ

▲ Художня програма у виконанні дітей та молоді Любліна.

Люблін

У день сумних 85-х роковин Голодомору в Україні 1932–1933 років у Любліні було голосно та мелодійно, і водночас задумливо й журно.

23 листопада Українське товариство вкотре зібралося з українською та польською громадами, а також студентством міста й представниками Львівського товариства «Холмщина», Львівського товариства «Надсяння», членами об'єднаної литовсько-польсько-української миротворчої бригади, та згадали пам'ять жертв Голодомору.

«Єдине, що можемо зробити з нашого боку, — вознести молитву за тих людей і зберегти пам'ять про них», — підкреслив Григорій Купріянович і закликав присутніх пом'янути померлих хвилиною мовчання.

Слово до присутніх на цьогорічному вечорі-реквіємі виголосили: консул Генерального консульства України Світлана Горбовська, отець Даміан Швець із православної парафії Св. Петра (Могили).

Напруження та смуток вечора розрядили виступи дітей і молоді з люблінських шкіл, які представили художню програму. Її сценарій підготувала вчителька української мови

Леся Соболівська. Звучали мелодії української бандури. Вперше для публіки виступили діти з Люблінського українського дитячого ансамблю бандуристів, який діє вже рік. Оптимістичним акордом заходу був концерт української бандуристки Тетяни Зонгайм зі Львова.

Українці Любліна в рамках «Українських днів» на Люблінській політехніці могли також переглянути український документальний фільм «Живі» режисера Сергія Буковського. Організаторами показу були Центр програми східного партнерства та студенти-українці.

У поминальну суботу 24 листопада українська громада міста разом із Українським товариством, а також представниками Генерального консульства України в Любліні взяли участь у пам'ятній акції запалення свічок біля монумента жертв Великого Голоду в Україні 1932–1933 років у сквері біля церкви Св. Петра (Могили).

У неділю 25 листопада після Божественної літургії та панахиди в парафіяльній церкві православної парафії Св. Петра (Могили) в Любліні вознесено молитву за жертви Голодомору в Україні. ■

Олеся ҐЕРАЛЬ
Фото авторки статті

Краків

Краківська громада відзначила 85-ту річницю Голодомору в Україні. За сприяння Товариства «Вілла Деціуша» під почесним патронатом Генерального консула України в Кракові Олега Мандюка відбувся вечір поезії і музики під назвою «Пам'ять жертв Голодомору».

Унікальна авторська програма, створена співачкою Олесею Здровецькою (на фото) до річниці трагічних подій в Україні, вперше була презентована власне у Кракові. Народні пісні, експе-

риментальна музика, розмова з глядачем та візуалізація.

Виступ став справжнім емоційно-інтелектуальним вибухом, який навряд чи залишив когось з присутніх байдужим, багато з глядачів не стримували сліз.

Головне послання авторки: «Ми наші дні дуже складної історії ... наш досвід катастроф і наша пам'ять про них навчили нас найголовнішому: не бути жертвою, не бути катом, не бути байдужим свідком...».

Олеся Здровецька — українська співачка з Києва, яка наразі живе та працює в Дубліні, де співпрацює з міжнародними мистецькими організаціями та реалізує власні проекти. Вона також створює музичні постановки для театральних вистав, кінофільмів та сучасного балету, є засновником інтерфейсу українсько-ірландської культурної платформи та куратором поетично-музичної ініціативи «PHONICA» в Дубліні.

Світлана Лагуз
Фото Ігора Юзвяка

Разом співали наші пісні

В Зеленій Горі впрямнадцяте відбулися Дні української культури. Святкування проходили 17 листопада 2018 року в Музеї любубської землі.

Однак треба пам'ятати, що ці події стали лише кульмінацією святкування, заключна частина яких складалася з двох заходів. Першою була наукова конференція, другою — музичний концерт. Музика й пісні стали провідними темами цьогорічних подій. Пісня супроводжує український народ із глибини століть, товаришує від народження, під час навчання, праці, різних урочистостей і до кінця життя. Значна частина подій святкування днів відбулася в рамках міжнародного проекту «Разом співаємо наші пісні», фінансованого із євро регіону «Шпрева Ниса-Бубр». Лідером проекту була початкова школа № 13 в Зеленій Горі, де проводиться навчання української мови. Партнерами стали Любуський відділ Об'єднання українців у Польщі та Серболужицька школа мови та культури Нижньої Лужиці. Про проект розповіли його координатор Юзеф Шушинський, заступниця директора школи № 13 Йоанна Марциняк та представниця серболужичан Уте Генселова. Й. Марциняк підкреслила важливість шкільних заходів за міжнародної співпраці, а також організації проектів, завдяки яким учні вчать толерант-

чила, що про історію української музики можна говорити вже з моменту повстання українського народу. Її сліди знаходимо в літописах або у «Слові о полку Ігоревім». Наступні століття приносили новий репертуар, пісні та інструменти, сформувалися професійні колективи. Музика завжди супроводжувала українців. Як сказав колись Тарас Шевченко, де наша пісня — там Україна. Після завершення доповідей відбулася дискусія, у якій ішлося про музику молоді, особливо про ансамблі нацменшин, які популярні в усій країні. Остання частина ранкової сесії в музеї — це відкриття виставки праць Леона Вичулковського. Цей видатний польський художник неодноразово подорожував землями України. Унаслідок експедицій повстала серія малюнків. Кільканадцять робіт, які представлені в музеї, зображують українські степи, церкви та постаті кобзарів. Словом, Україна очима художника початку XX століття.

У популярності музики серед представників меншин немає сумнівів. Про це свідчив повний зал вечірнього концерту. На жаль, уранці було трошки вільних місць. Мабуть, приємніше

ності, дружби між народами і водночас культивуванню своїх традицій. Зеленогірська школа є гарним прикладом такої міжнародної співпраці. У її стінах навчається велика група молодих людей із України. Так само, Ю. Шушинський розповів про ідею проекту, котрий покликаний представити культуру учасників і сформувати між ними відповідні відносини, головними рисами яких є толерантність та відкритість до інших. У. Генселова підкреслила важливість участі молоді в подібних заходах, щоб з особливою дбальстю підтримувати мову, пісні та культуру й передавати їх наступним поколінням.

У наступній частині конференції представлено дві доповіді. Першим виступив Себастьян Еліковський-Вінклер із рефератом «Музика сербів Нижньої Лужиці». За 1000 років присутності сербів у Лужиці сформувалися багаті музичні традиції. Доповідач розповів про етнографічні умови та динаміку розвитку серболужицької музики, важливі символи й постаті, зокрема, про Яна Смоляра. Цікаво представлено інструменти, які використовувалися предками, колективи, котрі співають музику серболужичан, і діяльність серболужицького радіо. Про історію музики та пісні в українській культурі говорила Стефанія Яворницька. У рефераті «Вплив музики на збереження тожності лемків» доповідачка зазна-

слухати живу музику, ніж теоретичні розмірковування. Концерт почався виступом міжнародного хору учасників проекту. У вересні молодь узяла участь у майстер-класі під керівництвом Якуба Гощіняка, в рамках якого вивчала пісні різних нацменшин. Про цю подію та колектив розповіла Ізабела Рожек, опікунка проекту від школи № 13. У репертуарі хору — польські, українські та серболужицькі пісні. Далі слухачі почули ще два ансамблі. Першим сцену завоювали гості з Котбус. Вокальний гурт представив неповторну атмосферу пісні з Нижньої Лужиці. Потім на сцені з'явився Лемко Товер, який протягом декількох років через фольклор поширює лемківську культуру. Співанки в рокових обробках і ностальгічні балади чудово розповідають про музичну душу лемків. На завершення концерту на сцені знову з'явилися гості з Котбус. Колектив «Куля Буля» почав із єврейської музики, а далі загравав традиційні лужицькі пісні, хоча не забравло також і всесвітньовідомих стандартів. Голосні оплески й виклик «на біс» завершили концерт. Після закінчення заходу організатори говорили вже про наступні святкування. Залишається вирішити дилему — кого запросити, а глядачі зажадали виступу колективів «Лемко Товер» і «Куля Буля». ■

Григорій ВАНАТКО
Знімок Йосифа Шушинського

Як оживити митця за допомогою книги

«АНТОНИЧ ВІД А ДО Я»

У жовтні в Кракові відбулася презентація книги «Антонич від А до Я». Послухати про митця прийшло чимало людей. Серед присутніх була і молодь, і старенькі бабусі – всі уважно слухали розповідь автора Данила Ільницького про книгу й самого Антонича.

«Антонич від А до Я» — вже четверта книга в серії про видатних людей «від А до Я» видавництва Старого Лева. Із цим видавництвом у мене одразу виникає асоціація: «хороші, особливі ілюстрації», адже малюнки у їхніх книгах можна дивитися довго і з захопленням.

Так само і з книгою про Антонича: на зображеннях він — простий, живий, сучасний. Така ж людина, як і ми з вами.

Цікавий формат книги

Книга створена у формі описів на кожному літеру алфавіту. До прикладу, «А» — це «автопортрет».

«Пишучи про себе, Антонич насправді розповідає різні історії: про те, як вчився пізнавати природу, складати вірші, про те, що виростав серед гір і любив пісні. Бо коли розповідаємо про себе, то ділимося пережитим, чимось дуже важливим для нас, — і тоді наша історія стає справжньою і щирою», — читаю на одній із перших сторінок.

Сам автор зізнається, що ця книга змінила не тільки його ставлення до відомого митця, але й до усього світу.

Автор підписує читачам книжку.
Фото авторки статті

«Хоча він залишив небагато автобіографічних творів, але якщо уважно читати джерела, там можна пошукувати багато цікавого. От якраз у цій книжці і є багато цікавого. У своїй фактографічній частині вона великою мірою побудована на спогадах і джерелах. Окрім того, що тут передусім подано внутрішній образ митця, концепти його поезії, — є такі речі, які для цієї серії (про видатних людей «від А до Я» — ред.) характерні. Наприклад, погляньмо на зачіску Антонича. Дитина або юнак чи юнка, які читатимуть про митця, його оживлюватимуть. І через такі деталі буде проглядатися його особливий, автентичний образ», — ділиться автор.

«Або чай. На підставі спогадів поета я роблю висновки, що він більше любив чай, аніж каву. Кава збуджує, тонізує, а чай є більш „рівним“ напоєм. І от який рівний Антонич — такий рівний і чай. Непомітний добрий друг творчого натхнення», — додає Данило.

У книзі він намагався підібрати такі слова й описи, які б справді характеризували поета. Тому літери алфавіту в деяких словах знаходяться не спочатку, а десь посередині, адже кожне слово мусить означати щось важливе для Антонича. Наприклад, «три» — в описі під літерою «и». Надзвичайно важливе для митця число, котре означало для нього гармонію між найголовнішими життєвими станами, які він називав «перестеннями».

Книга розповідає нам про живу людину. Людину, яка мала улюблений зелений колір, була надзвичайно уважною до свого зовнішнього вигляду, трошки педантичною, але разом із тим... дитиною.

Це видання про «п'яного дівка із сонцем у кишені», як себе називав сам Антонич.

Книга про дівцтво

Мабуть, найскладніше — описувати речі просто, адже спробувати пояснити, ким був митець — не така вже й легка справа. А коли говоримо про Антонича — то й поготів. Але з букв, ніби з пазлів, складається цілісна особистість. Людина, яку вважали диваком. Людина, яка виросла на лемківських піснях, що співала мама. Людина, для якої був важливий Бог.

І от про всі ці цінності, риси характеру, особливості автор пише так, щоб цю книгу можна було читати дітям.

«Такою і була мета: щоб батьки сідали й читали книгу дітям, щоб це було тим, що їх об'єднує», — розповідає автор Данило Ільницький.

Та мені здається, простота потрібна не тільки дітям. Адже багато людей бояться літератури, вважають, що поезія — це щось далеке, складне, можна навіть не пробувати читати, бо все одно не зрозумієш.

Але коли читаєш про Антонича — його світ видається особливим і водночас зрозумілим. А наступне бажання, яке виникає, — взяти до рук «Три перстені», «Привітання життя» чи «Книгу Лева» й почати їх читати.

Горянин у Львові

Під час презентації автор книг говорив і про життя Антонича у Львові: «У його вірші „Автобіографія” є такий рядок: „А як зійшов із гір до гамірливих міст...”, тобто поет рефлексував про цей свій рух із гір до міст».

Коли Данило говорить про Антонича, важко не помітити, наскільки він захоплений особистістю митця: «Як цей хлопчина, хворобливий із дитинства, один у сім'ї, мав короткозорість і, зі спогадів відомо, що не любив грати у футбол, а любив гуляти на природі, був класичним інтровертом, — як він виявився неймовірно сміливим! Ця сміливість не проявлялася в артистичності чи в тому, що він завойовував товариство своєю увагою, ні. Він сам, без будь-якої підтримки здобуває літературний Львів. Не так, що для цього він має заїхати на білому коні, — а просто будучи собою».

Відкривши книгу на літері «Л», ми побачимо там слова «Львів», «лев» і «лис» і не побачимо слова «Лемківщина». Як говорить автор книги, для Антонича Лемківщина — частина України.

«Ця людина була наділена даром синтетичного мислення, і мені здається, ще в гімназії він міг усвідомити цілісність України», — пояснює Данило Ільницький.

Наприкінці презентації кожен охочий зміг придбати книгу про Антонича та поспілкуватися з автором особисто.

Автор книги — Данило Ільницький, український літературознавець, есеїст, музикант. Кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу української літератури Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича Національної академії наук України, старший науковий співробітник Дому Франка. ■

Ольга МЕНЬКО

▲ Учні українського ліцею носили цього дня чорні символи жалоби. Знімок автора статті

Сумні річниці історії

XX і початок XXI століття для українського народу був і є дуже жорстоким. Можемо навести багато прикладів, коли українці платили ціною крові й життя за бажання волі для України чи просто тільки за те, що хотіли спокійно жити згідно з вірою і традиціями предків. І Світова війна, більшовицька революція, війна з Росією в союзі з Польщею, Голодомор, II Світова війна, виселення, зокрема акція «Вісла», аварія в Чорнобилі, Майдан, теперішня війна з Росією. До того ж пишу я, коли введено воєнний стан у частині України, й не відомо, чим усе закінчиться. Це тільки пару прикладів з історії XX і XXI століття, як український народ терпів, часто питаючи себе — чому і за що.

Маємо забагато сумних річниць у нашій історії. Але, якщо ми не будемо пам'ятати про ці жертви, то ніхто за нас цього не зробить. Це наш обов'язок, як і вшанування пам'яті загиблих, щоб їхня смерть не була даремною. Для них усіх — від кожного з нас хоча б два слова: Вічна пам'ять.

Польський народ завжди у своїй історії підкреслював і робить це донині, що перебуває у важкій ситуації через розташування всередині Європи між Німеччиною та Росією. А що має сказати український народ, якому Росія завжди відмовляла й відмовляє в праві на свободу, навіть на автономію, ніби вона не могла б існувати без української землі. Для Росії Україна завжди має бути рабом, але на це український народ ніколи не погодиться, тому стільки пролито української крові, яка і зараз тече по нашій українській землі.

Трошки наші погляди на історію народів Польщі та України є згідні. Тому слова, що не буде ніколи вільної Польщі без вільної України, правдиві й мудрі.

23 листопада в українській школі у Лігніці пройшов день пам'яті жертв Голодомору в Україні 1932—1933 років. Роксолана та Віталій, учні 8-го класу, у вишиванках заходили до кожного класу, розповідали про Голодомор 1932—1933 років і роздавали чорні символи жалоби, які учні кріпили собі на грудях як знак пам'яті про цю трагедію, щоб таке зло ніколи не повторилося. Це був геноцид, який штучно влаштували людям у той час, як в Україні були великі врожаї пшениці та іншого. Ми усвідомлюємо, що на землю, де був голодомор 1945-го й 1946-го року, вигнано наших людей із Лемківщини. Там вони починали нове життя. Бачили сусідів — свідків голодомору та могили, в яких поховано німі жертви цього страшного зла. Свідки, які так хотіли жити, а їм не дали такого права, бо вони були українцями. Отже, ця трагедія всього українського народу стала також частиною історії лемків. Хай вона ніколи не повториться.

Вічна пам'ять! ■

Адам ВЕВЮРКА

Історія

До 100-річчя відновлення української державності

Єдність на чужині – шлях до відродження Батьківщини

Такою свого часу була ідея Сергія Шелухина, юриста за фахом, історика та державного діяча за покликанням. До цієї думки він доходить, коли і сам опиняється після національно-визвольних змагань 1917–1921 років в еміграції. Учений докладно чимало зусиль, щоб консолідувати співвітчизників за кордоном навколо ідеї відродження власної держави. Однак повернутися до незалежної України йому так і не судилося. Помер Сергій Шелухин у холодній грудневій Празі 80 років тому. А його ідеї і в наш час не втратили своєї актуальності.

Народився майбутній правник на Полтавщині. Походив зі старовинної козацької родини. Змалечку цікавився історією свого краю. А під час навчання в Університеті Св. Володимира (нині Київський національний університет ім. Тараса Шевченка) на юридичному факультеті його захопили ідеї українського національного відродження. Після закінчення навчання у 1888 році розпочав правничу діяльність у Єлизаветградському окружному суді, а згодом працював у судових установах Кам'янця-Подільського та Кишинева. З 1902 року, переїхавши до Одеси, став членом Одеського окружного суду, водночас займався активною науково-дослідною роботою. А ще Сергій Шелухин включився до культурно-освітньої та громадської діяльності. Він був одним із засновників місцевої «Просвіти».

Уже в статусі відомого юриста, історика й громадського діяча, що відстоює право українського народу на самовизначення та створення власної держави, вступає він у буремний 1917 рік. Сергій Павлович не був стороннім споглядачем революційних подій, а став активним учасником державотворчих процесів в Україні. Так, із квітня 1917 року Шелухин увійшов до складу української Центральної Ради. Він критикував ідеї автономістів і федералістів щодо статусу перебування України у складі Російської Федерації, послідовно обстоював її самостійність.

У січні 1918 року С. Шелухина призначено спочатку суддею Генерального суду Української Народної Республіки, а згодом – міністром судових справ УНР. Проте особливого авторитету як політик він здобув, будучи головою української делегації на переговорах із більшовицькою Росією, що тривали з травня по жовтень 1918 року. Їх результатом стало підписання договору про припинення воєнних дій. «З початку мирових переговорів з російською де-

▲ Павло Шелухин. Фото з Вікіпедії

legaцією виникли сумніви, чи справді більшовикам при їх цілях та способах ведення війни та партійних завданнях, потрібен мир з Україною і чи справді вони хочуть встановити його, – писав С. Шелухин 31 липня 1918 року в доповідній записці до Ради Міністрів. – Те, що російська делегація вперто уникає встановлення політичних меж (державного кордону), підтверджує припущення. Російський радянський уряд всіма способами уникає виконання зобов'язань Брест-Литовського договору. Нemoжливi вимоги ставляться українській стороні російською делегацією з очевидним наміром затягти переговори, щоб діждатись часу, коли УНР можна буде пограбувати і підгорнути під більшовицьку владу».

У 1921 році, після остаточного встановлення радянської влади в Україні, Сергій Шелухин виїздить до Чехословаччини. На той час це була одна з країн масового перебування політичних емігрантів з України. Але не дивлячись на кількісну перевагу, єдності та спільного бачення щодо відродження

власної Батьківщини серед них не було. Це дуже турбувало С. Шелухина, який розумів, що консолідація українства вкрай необхідна, «щоб національна солідарність наша демонструвалась перед чужинцями, адже вони не раз підкреслювали брак її в українців і ставили це в провину як одну з основ невдач».

Важливою були для нього реалізація ідеї національної Української автокефальної православної церкви – як запоруки незалежної держави. Так громадський діяч характеризував роль і місце національної церкви в побудові країни в 1926 році: «Українська Автокефальна Православна Церква відродилася з участю невеликого гурту інтелігенції виключно силами самого Українського народу, який відбудовував свою державу. Се була та інтелігенція, що йшла з Українським народом єдиним фронтом до визволення і відродження нації, од свого народу ні в яких інтересах і справах не сепарувалася, його інтересами ніде й ні перед ким не поступалася, творила церковно-національне діло, знаючи, що до чистої справи треба чистих рук... Українська Автокефальна Церква є єдиною Українською Національною Церквою, вона утворена самим Українським народом, здобута тяжкими жертвами, вистраждана і одвойована, вона дорога нам, як рідна Мати».

Утім одним із найважливіших напрямів роботи Сергія Шелухина були заходи щодо визнання європейськими державами права українських емігрантів на національну ідентифікацію. Він не дуже розраховував на підтримку членів Ліги Націй, однак усе ж шукав способи вирішити українське питання. У 1930 році С. Шелухин звернувся до представників Комісії при Лізі Націй у справах біженців з метою взяти участь у засіданнях Дорадчої комісії, однак отримав відмову. Та це його не зупинило. Професор не раз надсилав офіційні звернення до згаданої комісії, де обґрунтовував право українців на само-

визначення. В одному із них читаємо наступне: «Одна з Комісій при Лізі Націй на чолі з д-ром Ф.Нансеном, ставши в юридичній справі на хибний ґрунт політики, негативно вирішила питання про право Українців на своє історичне славянське ім'я України. Зробила вона так, не вислухавши ні Українців, ні компетентних експертів і буди не поінформованою, або поінформованою фальшиво... Як інакше вважати вимогу зректись свого національного славянського імені, називати себе іменем ворогів своєї батьківщини і нації. Позбавити імені – це позбавити і всього, що зв'язано з ним. Це позбавити не тільки прав, а й становища суб'єкта прав. Комісія, виносивши постанову називати Українців Руськими або Поляками, не задавала собі питання: коли утворилися і що означають ці назви? Яке відношення вони мали до Українців в 1919 році – з самого початку української еміграції? Що було причиною того, що українці мусіли емігрувати з батьківщини? Правний і моральний бік питання, очевидно, не цікавили Комісію, хоч і є найголовнішими. Українців 40 мільйонів і коли вони не перемогли грубою силою кулака, то нема чого з ними церемонитися – рішила Комісія. А що було б з 40 мільйонною Францією, коли б їй ніхто не поміг? Україні абсолютно ніхто не поміг у її боротьбі за свободу...».

Насправді, спільними зусиллями як С.Шелухина, так і інших представників української свідомої політичної інтелігенції, вдалося домогтися, щоб у паспортах для біженців (т. зв. «нансенівські паспорти») в графі «національність» на вимогу людини можна було вписати – українець. Але така опція діяла не в усіх країнах Європи (в основному в Чехословаччині). Проте свою позицію завдяки спільним діям усе ж вдалося відстояти та втілити в життя. ■

Стаття підготовлена за матеріалами архівів та інтернет-ресурсів.

Історичний календар грудень

1 грудня 1918 року. «Західно-Українська Народна Республіка заявляє цим непохитний намір злитись у найкоротшім часі в одну велику державу з Українською Народньою Республікою – значить заявляє свій намір перестати існувати як окрема держава, а натомиць увійти з усією територією й населенням, як складова частина державної цілості, в Українську Народню Республіку». Так починається передвступний договір, підписаний у м. Фастів між УНР та ЗУНР про наміри об'єднання в одну державу.

Новопроголошена ЗУНР, аби протистояти польській інтервенції, потребувала військової допомоги. Гетьман Скоропадський пообіцяв направити до Львова корпус січових стрільців під командуванням Євгена Коновальця. Проте після зміни влади в Києві, делегація ЗУНР на чолі з Лонгином Цегель-

ським наприкінці листопада 1918 року прибула на переговори з Директорією. Були підписані протоколи про допомогу Галицькій армії озброєнням і матеріалами. Текст передвступного договору підготував Л. Цегельський. Підписантами документа від Директорії УНР були Володимир Винниченко, Опанас Андрієвський, Федір Швець та Отаман Симон Петлюра, від ЗУНР – Лонгин Цегельський і Дмитро Левицький.

У договорі задекларовано в найближчому часі об'єднатися в одну державу, з наданням ЗУНР територіальної автономії у складі УНР.

5 грудня 1878 року в містечку Білопіль на Сумщині народився Олександр Олесь (Олександр Іванович Кандиба) (1878–1944), український письменник, поет, драматург. Із 1919 року, після більшовицької окупації України, опинився на еміграції. На чужині оспівував історичне минуле українського народу, захоплювався мудрістю князів Київської Русі, їх хоробрістю та мужністю, любов'ю до рідної землі. Багато творів присвятив дітям.

13 грудня 1928 року в селі Сельце на Волині народився Євген Сверстюк (1928–2014). У 1952 році закінчив філологічний факультет Львівського університету. Викладав українську літературу в Полтавському педагогічному інституті, очолював відділ прози журналу «Вітчизна». Неодноразово його звільняли з роботи з політичних мотивів. 14 січня 1972 року заарештований. Через рік за свої твори та виступи засуджений за статтею «Антирадянська агітація і пропаганда» на максимальний термін – сім років таборів суворого режиму і п'ять років заслання. Відбував термін у Пермських таборах, де брав участь у численних акціях протесту, голодуваннях і страйках. Із 1989-го – активний учасник національно-демократичного руху в Україні, редактор християнської газети «Наша віра», президент Української асоціації незалежної творчої інтелігенції. Був дійсним членом Української вільної академії наук у США. Лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка 1995 року, кавалер ордена Свободи.

15 грудня 1918 року на засіданні Українського революційного комітету його голова Володимир Чехівський доповідав про те, що комітет з моменту антигетьманського повстання весь час перебував у контакті з Директорією УНР. Він отримав вказівку після падіння влади гетьмана Павла Скоропадського до приїзду Директорії охороняти майно та порядок у Києві. Направив своїх комісарів до всіх міністерств.

Комітет пристає на пропозицію Бориса Мартоса, щоб Міська дума розв'язала насамперед питання харчування людей і задоволення потреб військових частин. Тому вирішено звільнити всіх політичних в'язнів, за виключенням тих, що звинувачувалися у злочинах проти УНР. Для з'ясування кількості витрачених гетьманською владою грошей за час боротьби з повстанням комітет ухвалив створити спеціальну комісію. Наявні гроші, що були в міністерствах, передали до державної скарбниці.

Сторінку підготувала
Олена ГУМЕНЮК

Після «ярмарку»

Враження та думки молодого покоління

До клубу «B90», що знаходиться в районі гданської верфі, з'їхалися сотні людей з усієї Польщі, серед яких щораз більше мігрантів з України, котрі протягом багатьох років живуть тут. У гданській домівці я розмовляв із студентами, які були членами організаторської групи, про майбутнє української громади та «ярмарку», про їхні враження й оцінку цьогорічного заходу.

Кількість глядачів та учасників, як і в минулі роки, порадувала — клуб був заповнений до краю. Незважаючи на те, що концерти закінчилися вранці, «ярмарок» продовжувався в будинку гданської домівки (світлиця Об'єднання українців в Польщі), яка також була наповнена гостями, навіть за «ярмарковими» стандартами. Повторю за однією з присутніх жінок: «Чесно кажучи, було дуже багато людей. Коли ми туди потрапили, здивувалися. Завжди після «ярмарку» приходило кілька осіб на пару хвилин. А цього року багато людей вийшли з клубу й усі разом попрямували до домівки».

Почнімо з оцінки. Яка ваша думка щодо традиції проведення «ярмарку»?

Петро (Гданськ): Ми поважаємо наших попередників, старші покоління, котрі його заснували та розвинули. «Ярмарку» вже 42 роки, колись це виглядало зовсім по-іншому.

Маланка (Варшава): Коли наші батьки створювали «ярмарок», грали молоді класні гурти «звідси». Вони все ще тут бувають, але їх менше. З боку організаторів дуже добре, що запрошуються колективи з України. Програма досить цікава й приваблює українських мігрантів, які знають ці групи. Таким чином закладаються умови для налагодження тіснішого контакту.

Чи це добре, що «ярмарок» не настільки однорідний?

Маланка: Так. Якби він був закритий та однорідний, не було б колективів із України, які приваблювали б мігран-

тів. Останні прийшли тому, що чули від своїх друзів про цей захід. Вони приходять зі своїми знайомими й сім'ями, розважаються так само, як ми. І це прекрасно, що можна побачити, як компанія дуже добре приймає людей, яких не знає, незалежно від національності. Навіть на моєму прикладі: я не була знайома з великою частиною людей, але спілкувалася з усіма.

Які враження від «ярмарку» в цьому році?

Маланка: Більшість виступів були дійсно продуманими, сцена — гарно облаштована тощо. Видно добру підготовку виконавців. З музичної точки зору — також цікаво: звучало трохи електронної музики, що рідко зустрічається в форматі «ярмарку». Сподобалося, коли художниця почала малювати на стіні. Можна було побачити її в роботі та навіть допомогти їй: намалювати одну точку або тире, і вона керувала процесом. Цікавими вважаю приклади візуального мистецтва, які всі мали можливість побачити на власні очі: скульптури й «татування» з народними елементами. Не знаю, як усе виглядало колись, але такого рік тому не було. Це дуже цікаво.

Минулого року я не відчувала такої атмосфери, як зараз.

Петро: Думки оглядачів дуже важливі для нас. Наприклад, концерти «на живо». Багато осіб сказали, що вони круто заграли. Протягом тижня музиканти отримали аранжування, мали лише кілька репетицій. Але все добре склалося — вони виступили як один. І, власне, мова про гарне звучання. На мою думку, так і було.

«Ярмарок» та гданська домівка — як вони пов'язані?

Петро: У домівці приготування починаються за тижні перед «ярмарком». Де б ми мали це робити — по хатах, станціях? Домівка живе «ярмарком».

Після «ярмарку» я думав, люди не знають, що пізніше буде продовження. Підійшов до будинку, бачу — натовп, чую музику — люди гуляють. Деколи вони їдуть на «ярмарок» за сотні кілометрів. І в домівці завжди знаходять продовження в прекрасній атмосфері.

Який історичний контекст домівки? Чим вона є для вас?

Петро: Це дім... Українці мають його на щодень, для нас це вже інтеграційне місце зустрічі на карті Гданська — наше місце. І ми всі цінимо, що маємо таку можливість прийти сюди, поспілкуватися, організувати щось «своє».

Ми хочемо, щоб мрії оживали. Не хочемо лишати людей на одинці з собою. Тому запрошуємо їх до домівки разом поспівати й потанцювати. Хочемо показати, що український дух — живий і немирущий.

Пані Еля Кремінська є головою Поморського відділу ОУП у Гданську, вона виконує величезну роботу, ми їй насправді багато чим завдячуємо. Ніхто, можливо, не каже прямо, але ми відчуваємо, що це дійсно наше місце. Що ми можемо так просто зайти, поспілкуватися... А пізніше за собою поприбирати (сміється).

Це місце з давньою традицією. На самому початку ніхто не підозрював, що воно стане таким важливим. Люди приїжджали, наприклад, бо прочитали в газеті, що в Гданську відбуватимуться збори УСКТ. Культурне товариство, думали, треба їхати! А там: цього знаю, бо з ним вчився, з тим — на квартирі мешкаю. Усі один одного знають. Те, що вони українці, їх з'єднувало. Усе почало розростатися, і це стало початком домівки. У цьому наша сила: ми всі структури мусили побудувати самі. Продовжуємо працювати весь час тому, що не можемо так просто покинути справу. Так мене навчали мої батьки.

Якби домівки не було, ми не мали б можливості знайомитися з людьми. Кожен займається в житті чимось своїм, але всі знаходять місце в домівці. Я б не дізнався, що нас так багато. Кожна людина, яку я тут зустрічав, має дещо особливе й привабливе в собі: позитивна, усміхнена, весела. Такою атмосфера і повинна

бути. Увесь час ми йдемо вперед, і це має відбуватися на позитиві, без будь-яких негативних, непотрібних речей.

На Вашу думку, як виглядає майбутнє «ярмарку» та домівки?

Петро: Ми повинні сприяти, щоб усе й далі розвивалося, діялося щось добре і людям це подобалося. Як було впродовж 41 року. У Гданську нині багато мігрантів — це треба враховувати, зосереджуватися на тому, що нас з'єднує, й організовувати діяльність спільно.

Маланка: Традиція проведення «ярмарку» розвивається в дуже доброму напрямку; захід приваблює багато людей, і так буде в майбутньому. Гостей цікавить також музичне мистецтво. Добре, що «ярмарок» встигає за духом часу й не лишається десь позаду в минулому.

Чи звернули ви увагу на якісь недоліки?

Маланка: У Європейському центрі солідарності відбулася зустріч, присвячена українській ідентичності, а в Гдині, в Музеї міграції — з письменниками, журналістами. Шкода, що не вдалося домовитися з цими організаціями, щоб заохотити до участі людей, які приїхали на «ярмарок». Найгірше те, що події проходили паралельно. Думаю, зустріч у Гдині дуже цінна. На жаль, не можна бути у двох місцях одночасно.

Чи поїдете до Гданська наступного року?

Маланка: Напевно. Я чула щось про заплановані на наступний рік концерти і можу запевнити всіх — буде чудово!

У дорозі на «ярмарок» нашого водія таксі звали Володимир, він — приїхав із Тернополя. У розмові торкнулися теми «ярмарку». Він не чув про нього раніше, але був дуже заінтригований. Відповідаючи на запитання про групу «СКАЙ», чоловік сказав, що знає одного з членів групи з юридичної школи. Я дуже радію існуванню таких ініціатив інтеграції, відчуваю себе майже консулом для інших у чужій країні.

Добре було побачити, що «ярмарок» живе та розвивається. Почувши рішучість у голосах молоді, я впевнений, що його майбутнє — в надійних руках. ■

Микола ЩЕРБА

«Грайте музиканти...» – 25 років із «Черемшиною»

У Підляській опері та філармонії в Білостоці 25 листопада пройшов концерт із нагоди 25-річного ювілею фольк-гурту «Черемшина» з Черемхи. Двома днями раніше ювілейний концерт відбувся в Черемсі.

«Черемшина» виникла в невеликому селі Черемха в Підляському воєводстві в 1993 році. Це був перший молодіжний ансамбль на Підляшші, який почав шукати натхнення в народній музиці — в основному українській, але також білоруській та польській. Як згадують учасники, популярність з'явилася дуже швидко. «На початку ми їздили на всі малий концерти, фестивалі, — пояснює черемуською говіркою Варвара Кузуб-Самосюк, лідерка колективу. — Перший наш великий фестиваль був у Любліні, потім поїхали до Радомія, потім запросили нас до Італії, мілі траси по Німеччині. Усьо хутко пішло. Ми були молодими людьми. Мілі охоту, збирали пісні, записували диски, мілі час і хотіли грати і їздити по світі».

Для молодого слухача народні пісні в такому виконанні були зовсім неприва-

бливими та підляський фольклор здавався приреченим на занепад. «Черемшина» показала, що такий «нецікавий», «нудний» репертуар можна подати в зовсім інший спосіб — енергійно та в супроводі різних інструментів. Для багатьох це було відкриття. Молоді захотіли грати й співати як «Черемшина», тому й почали виникати в регіоні різні молодіжні ансамблі, які бралися за пісні дідів-прадідів.

Марія Здріковська, тоді Мусюк, співає в колективі майже від самого початку — вона приєдналася через кілька місяців після його виникнення. Згадує, що чверть століття тому «Черемшина» — це було зовсім нове явище на підляській музичній сцені.

«Фольклор не бив популярний, — говорить по-підляському. — Молоді люде, а я тогди міела 15 ліет, сміялісе, што співаєм тое, што старіе баби. Але я тие піесні знала з хати, у нас в хаті співалось вельмі мнуого. І ми од тих наших пісень починалі».

«Тогди не був такий добрий клімат для фольку, — додає Варвара Кузуб-

▲ Стрижень ансамблю – Варвара Кузуб-Самосюк та Мирослав Самосюк – нагороджені медаллю «За заслуги в культурі Gloria Arctis». Фото авторки статті

Самосюк. — Тепер є багато різних ансамблів в Польщі, багато фестивалів, більш податний ґрунт, коб грати. А 25 літ тому не було такого клімату. Ми були першим фольковим ансамблем на Підляшші».

Від початку існування гурту доволі нього зосереджувалося культурне життя в Черемсі. Багато років з ініціативи співаків в оселі проходить відомий у всій Польщі фестиваль багатьох культур і народів «З сільського подвір'я»,

проводяться майстер-класи народного співу. Група популяризує не лише підляську музику, але й своє село.

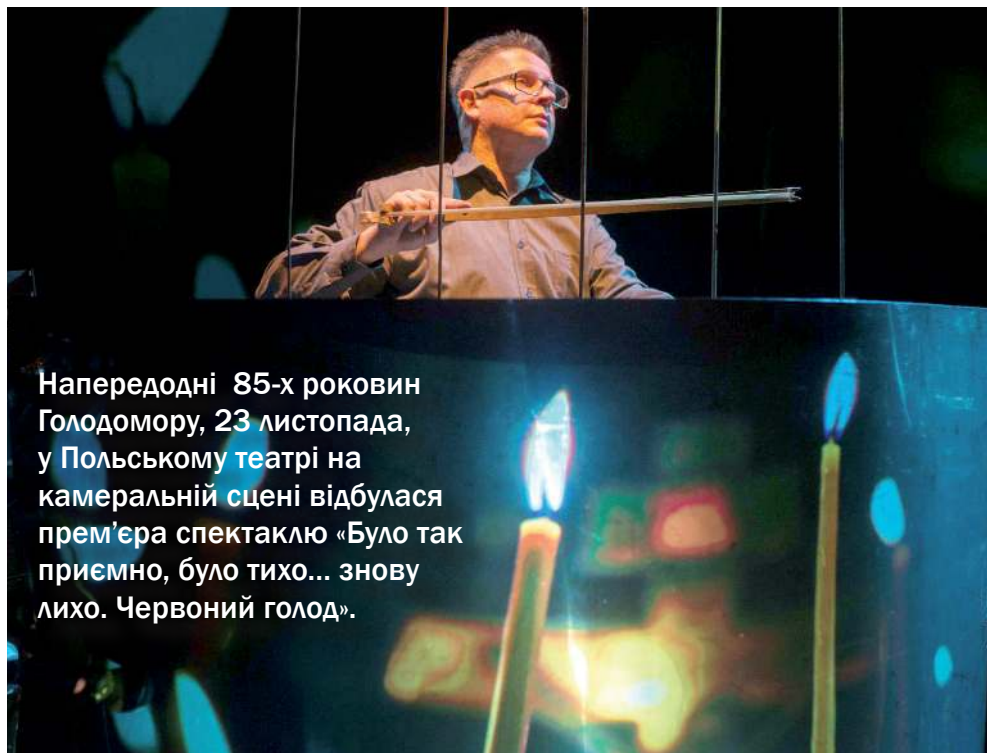
На ювілейному концерті можна було почути найпопулярніші пісні гурту, серед них підляські твори, записані від народних співаків із сіл довкола Черемхи. «Черемшина» виконує їх у сучасній манері, зберігаючи однак мовні особливості місцевих українських говірок.

Разом із «Черемшиною» під час ювілею на сцені виступив фольклорний колектив «Горина» з Рівного. Ювіляри запросили на концерт також білоруського музиканта й співака Зміцера Вайцюшкевича, з яким співпрацюють багато років.

Ювілейний концерт зібрав прихильників ансамблю, який уже 25 років популяризує народну, зокрема українську культуру. На його завершення Дорота Зомбковська вручила лідерам гурту Варварі Кузуб-Самосюк та Мирославі Самосюку бронзові медалі міністра культури і національної спадщини РП «За заслуги в культурі Gloria Arctis». Зараз слухають «Черемшини» чергові покоління підляшан, для яких ансамбль — це поєднання минулого з сучасним: з одного боку подорож у світ предків, а з другого — молодіжні, динамічні ритми. ■

Людмила ЛАБОВИЧ

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Влучно, проникливо, моторошно –
«Червоний голод...» Енн Епплбаум на сцені театру

Напередодні 85-х роковин Голодомору, 23 листопада, у Польському театрі на камеральній сцені відбулася прем'єра спектаклю «Було так приємно, було тихо... знову лихо. Червоний голод».

На шляху становлення українська нація зазнавала спроб знищення та перешкод у розвитку культури, між іншим – з боку Росії. Уже чотири роки триває війна на сході України, де кількість смертей щоденно зростає. Збройний конфлікт розпочався у 2014 році, проте інформаційна війна, а саме – спотворення та приховування інформації, почалася набагато раніше. Саме це робила також радянська влада: замовчувала, приховувала кількість жертв, що в страшних муках помирали під час штучно створеного голоду.

В архівах продовжують знаходити нові дані, статистику, докази, що доводять навмисне знищення українців. В Україні першим художнім твором, який відверто описує всю моторошність та страхіття тих подій, є «Жовтий князь» Василя Барки. А на між-

народній арені ця тема представлена науково-популярною працею польсько-американського історика, письменниці та журналістки Енн Епплбаум «Червоний голод: війна Сталіна проти України». Цим виданням авторка вирішила продовжити тему висвітлювання злочинів, здійснених радянською владою. Раніше опубліковано її книги «Історія ГУЛАГу» (2005) та «Залізна завіса. Приборкання Східної Європи. 1944–1956» (2013). Праці перекладено більш ніж 20-ма європейськими мовами.

Енн Епплбаум неодноразово наголошувала на тому, «що розуміння проблеми Голодомору дуже важливе для відносин між Україною й Росією сьогодні» і важливо донести росіянам, що голод був штучний. Присутня певна ізоляція у висвітленні питань Голодомору на міжнародній арені, тому подібні кни-

ги просто необхідні. (Більше про позицію Енн Епплбаум щодо проблеми подання теми Голодомору – в інтерв'ю у № 12 «Нашого слова» від 25 березня 2018 року).

У «Червоному голоді...» авторка пише не тільки про голодну смерть, а й про діяльність проти інтелектуальної і політичної еліти України, зокрема про переслідування українських митців. Енн Епплбаум розкриває, що ж насправді відбувалося в Україні між 1917–1934 роками, особливо в 1932–1933 роках, які події були передумовою Голодомору, хто відповідальний за них, а також не забуває про широкий контекст історії України та багато інших не менш важливих питань. Голод розглянуто як політичну зброю, спосіб здобування влади та наголошування на тому, хто ж насправді цим процесом керує. Е. Епплбаум, між іншим, описує процеси формування політичної та культурної свідомості українців, створює фундамент, завдяки якому читач краще розуміє подальший розвиток подій, котрі призвели до голоду в 1930-х роках. У книзі представлена сучасна і широка перспектива, що дозволяє читачеві поглибити свої знання й поглянути на історичні та сьогоденні політичні процеси під іншим кутом.

Варшавським глядачам запрезентували видання в театральному форматі. Спектакль «Було так приємно, було тихо... знову лихо. Червоний голод» побудовано на фрагментах із доробку авторки. Тексти вибрали й опрацювали Іза Хруслінська та Петро Тима. Глядачеві представлено історію, зіткану зі спогадів і документів, що реконструюють події в Україні, зокрема в 1932–1933 роках. Описи передають усю моторошність трагедії. Влучно відображено події, які відбувалися на території сучасної України з 1917 року до часу проголошення незалежності. Актори Ева Доманська та Марцин Єнджеєвський

оповідали про взаємодопомогу, спроби виживання і про все те божевілья, яке довелося пережити українцям під час голоду: жахливі смерті, канібалізм, знищення запасів їжі солдатами.

Спектакль справив сильне враження, неодноразово сльози наверталися на очі. Емоції переповнювали від самого початку та ще довго після його закінчення. На мою думку, цьому сприяло також вдало підібране аранжування. А від українських народних пісень у виконанні української вокалістки Роксани Вікалюк по шкірі пробігали мурахи. До речі, співачка наступного дня виступала у Перемишлі.

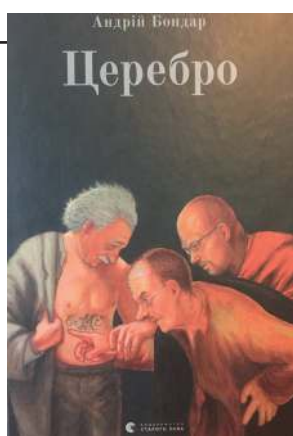
Пісні міцно влітали в текст, створюючи цілісність. Книга «Червоний голод...» отримала свій голос – і був він безмежно глибокий і сильний. Думаю, що в залі спектакль нікого не залишив байдужим. Окрім цього, враження підсилювала мультимедійна візуалізація, підготовлена Роксаною Вікалюк та Вольфрамом Спірою. На сцені звучали також вірші українських поетів, між іншим, Тараса Шевченка й Павла Тичини.

Представлені фрагменти завершилися текстом про проголошення незалежності України та цитатою «Ще не вмерла України...», що в цьому контексті звучало доволі влучно. Наприкінці виступу актори згадали п'яту річницю Євромайдану, яку відзначали у Варшаві напередодні, та про те, що і далі потрібно боротися за право бути українцем, власну незалежність, демократію.

Завершився спектакль давньою лемківською піснею «Пливе кача...», що стала реквіємом Небесній сотні. Глядачів переповнювали емоції: виконання останньої композиції слухали стоячи, тамуючи подих, а після завершення зал вибухнув оплесками. ■

Леся КОРОСТАТЕВИЧ

Фото – із сайту Польського театру

АНДРІЙ БОНДАР, «ЦЕРЕБРО», ВСЛ, ЛЬВІВ, 2018, 120 СТ.

«Церебро»

Осінь – це вже традиційно насичений новими книгами час в українській літературі. Адже восени маємо чи не найбільші в Україні літературні події: поетичний фестиваль «Меридіан Чернівці» («Meridian Czernowitz») і львівський Форум видавців. Багато новинок видавництва готують саме до цих фестивалів. Нова збірка малої прози Андрія Бондаря «Церебро» також прибула на форум «ще гарячою».

Зараз часто можна натрапити на думку, що епоха грубих книг, довгих романів вже відійшла. Сучасні люди прагнуть читати щось коротке, таке, що не надто перевантажувало би мозок; що заповнювало би короткий час чекання

на щось чи когось або хвилини, проведене поміж зупинками у транспорті. Саме тому багато хто віддає перевагу гортанню сторінок в Інтернеті, де всі новини зазвичай можна прочитати у доступному та швидкому форматі. Або ж переглянути невеликі пости різноманітних блогерів на теми, які тебе цікавлять. І справді, у транспорті людей переважно можна побачити із електронними пристроями у руках, але часто вони читають і книги: як не паперові, то електронні. Мабуть, найзручнішим форматом для сучасного темпу життя є власне мала проза. Саме у цьому жанрі і працює поет, письменник, журналіст, перекладач Андрій Бондар.

Останніми роками в автора вийшли дві збірки малої прози: «І тим, що в гробах» (Видавництво Старого Лева, Львів, 2016) та збірка коротких фейлетонів «Nogami do przodu» («Ногами вперед»), яку переклав польською Богдан Задура (видавництво Warszaty Kultury w Lublinie, 2017). Цікавинкою останньої книги є те, що кожне оповідання займає рівно одну сторінку. Обидва видання у своїх назвах у певному сенсі апелюють до смерті, письменник сам не раз зазначав, що ця тематика його неймовірно хвилює та притягує. Оповідання Бондаря з цих книг – це окремі уривки з життя письменника, їхне

переосмислення, часто іронічне, іноді ностальгійно-тужливе. Подекуди (особливо це стосується книги «І тим, що в гробах») виникає відчуття, що ситуації надмірно «висмоктані з пальця», що автору немає про що писати і він розповідає очевидні речі і думки, які не залишають після себе жодного враження. Але до таких відчуттів майже постійно додаються й інші враження: часто автору вдається вдало, дотепно, цікаво описати якусь подію, усім відомий факт чи ситуацію. Власне такі моменти і спонукають придбати наступну книжку письменника, щоби знову відчути ці хвили звичайності та незвичайності, простоти і майстерності, нудьги та жвавості таких життєвих і водночас філософських оповідок Андрія Бондаря.

Ще одна перевага малої прози (а можливо, це також особливість прози Бондаря) полягає у тому, що, прочитавши книгу, ти все одно можеш ще не раз до неї повертатися. З одного боку, загальна суть оповідань запам'ятовується і так, але за якийсь час ти пригадуєш їх уже доволі розмито, і тобі хочеться відновити у пам'яті загублені деталі. Книгу «Церебро» можна трактувати цілісно, роблячи висновки з того, що автор хотів сказати у кожному окремому творі, розмірковуючи, яка логіка захована у саме такому порядку оповідок. Але

можна також сприймати всі оповідання абсолютно окремо, відкриваючи збірку у будь-яку мить, на будь-якій сторінці. Адже, прочитавши один текст, читач не мусить неодмінно «проковтнути» відразу всі інші.

Мала проза Андрія Бондаря – дуже настроєва: читачі сприймають її по-різному, в залежності від свого емоційного самопочуття. Один і той самий текст може викликати у нас неодноразові думки та переживання. Тексти Бондаря – це Кубок Рубіка, все залежить від того, як ми його складемо.

Книга «Церебро» відрізняється від попередніх книг письменника тим, що в ній більше фантазії, реальне переплітається з вигаданим, усе неможливе може бути можливим, а звичайне раптом стає дивним. Сама назва збірки особисто у мене викликає якісь алхімічні асоціації, своєрідний ефект дежавю: назва начебто знайома, але я не можу пригадати її значення. Андрій Бондар також не пояснює до кінця назви книги, залишаючи читачам нагоду самим вгадувати її зміст. Отож, вгадуємо, розгадуємо і домислюємо. Як завжди, опісля прочитання нової книги письменника не йде з голови думка: як би виглядав повноцінний роман Андрія Бондаря і чи був би він Великим чи Малим? ■

Олесь ЛЕВАНДОВИЧ

Warszawa Teatr Palladium

bilety do nabycia:
w kasie teatru
oraz online na:

СПОНСОРСЬКА СТАТТЯ

Із «У мене є талант» — на сцену успіху

Квартет з'явився у 2015 році у Львові. Назар Тацишин, Роман Чава, Ігор Радванський, Андрій Стецький мають не лише необхідні вокальні здібності, але й музичну освіту, яка дозволяє ними користуватися.

Як наголошує організатор концерту, наразі це один із найкращих тенор-гуртів на світі, що отримав багато нагород на престижних музичних конкурсах.

Півфіналісти шоу «У мене є талант» роблять ставку на оригінальність і виконання творів, за які інші тенори ніколи би не взялися.

Завдяки цьому вокалістів гурту «LeonVoci» назвали новим відкриттям музичної сцени.

Їх люблять за природність, свободу і запальну енергію на сцені, яка захоплює будь-яку аудиторію.

У їхньому виконанні ми почуємо найвідоміші світові хіти — арії з опер та мюзиклів, а також найкращі твори світового музичного мистецтва.

«Ми гарантуємо чудовий вечір із красивим співом «LeonVoci», — запевняють організатори.

Квитки можна купити: www.kupbilecik.pl

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРА!

15 грудня своє 90-річчя святкує

Андрій Кривуцький

90 ЛІТТЯ

Міцного здоров'я, щастя,
Божого благословення на многі і благі літа
з любов'ю і повагою бажають родини:
Блюїв, Сидорів, Кривуцьких з Польщі,
Америки та Канади.

ЗАПРОШУЄМО НА

МАЛАНКУ 2019

ГІДАНСЬК

Субота, 12 січня 2019 р. Початок о 20⁰⁰

Місце: Elektryczny Żuraw (ul. Elektryków, Gdańsk Stocznia)

До танцю гратиме гурт ГАРАЗД

Бронювання квитків — за телефоном 601 532 455.

Сердечно запрошуємо! Організатори

ТШЕБ'ЯТІВ

19 січня 2019 р. Початок о 20⁰⁰.

Місце — домівка ОУП, вул. Śluzowa 20.

До танцю гратиме гурт «Хата Вуя Бена».

Організатори гарантують теплі і холодні страви та веселу забаву до ранку!

Кількість місць обмежена!

Детальніша інформація та бронювання місць за номерами телефонів: Богдан Патра +48 609 271 201, Дарко Війтів +48 691 926 596

Щиро запрошуємо всіх охочих до спільної забави!

Організатори

Шановні Читачі!

Подаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

Наше Слово

Adres: Redakcja „Nasze Slovo”, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Igor Szczerba.

Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, sekretarz – Igor Szczerba, redaktorzy – Paweł Łoza (Warszawa), Kateryna Semchuk (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, redaktor techniczny – Olga Michaluk, wydanie internetowe – Halina Leskiw.

Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja Krawczuk (Warszawa), Anastazja Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań), Olesia Gieral (Lublin), Bogdan Tóhórz (Górowo Iławskie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczyszcz (Legnica), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,
E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,
Internet: <http://www.oup.ukraina.com.pl>

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2850 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196

BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w pozostałej walucie:

47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie

www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

ПЛАСТ – ОРГАНІЗАЦІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В ПОЛЬЩІ
“PLAST” – ORGANIZACJA
MŁODZIEŻY UKRAIŃSKIEJ

ЗАПРОШУЄМО!

БАТЬКІВ І ДІТЕЙ НА
ПЛАСТ-ОВІ СХОДИНИ
ДЛЯ ДІТЕЙ ВІКОМ 6-11 РОКІВ

1.12.2018 р. год. 13.30
15.12.2018 р. год. 13.30
12.01.2019 р. год. 13.30
Szkoła Podstawowa nr 221
ul. Ogrodowa 42/44, Warszawa

**Контактна
інформація:**
Сестричка Наталя
тел.: 730465445
warszawa.nowactwo@gmail.com

Шановні вчителі, батьки, учні!

Надсилайте інформацію про свої школи (пункти навчання). Надсилайте фотографії заходів. Також із нашого минулого. Розмістимо їх на сайтах: www.osvita.org.pl

<https://www.facebook.com/prosvitiana/>.
З повагою, *Марко Сирник*

Запрошуємо на Миколайкову забаву для дітей нацменшин з Кошаліна і околиць

19 грудня 2018 року (середа),
год. 16³⁰

Пункт навчання української мови
в Кошаліні (вул. Пілсудського, 6/1)
*

Батьків просимо до 10 грудня 2018 року
підтвердити присутність
своїх дітей на забаві
за номером телефону: 94 342 64 70
та 884 994 009, zur_koszalin@wp.pl

*Сердечно запрошує Кошалінський відділ
та гурток ОУП*

До уваги читачів!

Інформуємо, що всі громадські оголошення та повідомлення (крім комерційних), а також статті, які друкуватимуться в газеті, приймаємо тільки в українськомовному варіанті.

Редакція